

Postbus 2894 1000 CW Amsterdam

Aan de woordvoerders asiel van de commissie Justitie en
Veiligheid

Landelijk Bureau
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum 21 september 2020
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland – AO Vreemdelingen- en
asielbeleid 24 september 2020
Ons kenmerk O.2.2.20-144.MK

Geachte woordvoerders,

Ten behoeve van het AO Vreemdelingen- en asielbeleid van donderdag 24 september a.s. zou VluchtelingenWerk Nederland graag uw aandacht willen vragen voor de onderstaande onderwerpen.

1. Moria-deal

Na de verwoestende brand in het vluchtelingenkamp Moria op Lesbos deed de staatssecretaris een toezegging om 100 mensen, waaronder een specifieke groep van 50 alleenstaande kinderen onder de 14 jaar, op te vangen in Nederland. Als gevolg van de 'Moria-deal' zal de opvang van vluchtelingen uit het platgebrande kamp Moria ten koste gaan van extra kwetsbare vluchtelingen die wereldwijd zijn geselecteerd omdat ze in vluchtelingenkampen in de regio niet goed beschermd kunnen worden.

Bovendien werd een behoorlijke aanpassing in de asielprocedure in Nederland afgesproken waarbij de eerste twee gehoren worden samengevoegd. Dit zal leiden tot een grotere onzorgvuldigheid van procedures en – zo vrezen wij – meer onterechte afwijzingen.

Dat er een prijskaartje wordt gehangen aan het bieden van hulp vinden wij beschamend. En de prijs die is betaald is onvoorstelbaar hoog. Hoewel dit goed nieuws is voor een kleine groep mensen uit Moria, zijn vluchtelingen als geheel er dankzij deze 'Moriadeal' uiteindelijk slechter aan toe. Met deze deal staan niet die de noden van duizenden vluchtelingen in erbarmelijke omstandigheden centraal, maar is er sprake van politiek handjeclap. Een buitengewoon zorgwekkend precedent.

Relocatie en eerlijke herverdeling noodzakelijk

Als gevolg van de brand in kamp Moria slapen ruim 12.000 vluchtelingen op straat. In totaal verblijven ruim 26.000 vluchtelingen op de Griekse eilanden in mensonterende omstandigheden. Niet alleen kamp Moria, maar ook bijvoorbeeld het vluchtelingenkamp op Samos is overvol en een kruitvat van ellende. In heel Griekenland bevinden zich zo'n 100.000 asielzoekers en vluchtelingen die vaak moeten overleven in slechte omstandigheden. Het land is zelf in crisis en kan deze aantallen niet aan. Zelfs erkende vluchtelingen worden uit de opvang gezet en [slapen op straat](#). Alleenstaande

minderjarige vluchtelingen (ruim 5.000 in heel Griekenland) zijn niet alleen op de eilanden, maar ook op het vasteland onveilig. Ze prostitueren zich in de parken van Athene en worden [opgesloten in gevangenissen](#) wegens gebrek aan voogdij. Het is niet voor niets dat Griekenland een jaar geleden al de noodkreet deed aan EU-lidstaten om een groep van 2.500 alleenstaande kinderen over te nemen en bescherming te bieden.

Deze humanitaire ramp op Europees grondgebied is mede het gevolg van falend EU-beleid. Op Lesbos worden de slachtoffers van de brand min of meer gedwongen om in een nieuw tentenkamp te verblijven door het verstrekken van voedsel en noodhulp hieraan voorwaardelijk te stellen. Een nieuw (gesloten) tentenkamp is echter geen oplossing, evacuatie is nodig om verdere mensenrechtenschendingen te voorkomen. Duitsland heeft inmiddels toegezegd om [2.700 vluchtelingen over te nemen](#). Al vóór de brand heeft een coalitie van 11 welwillende landen aangegeven een groep van 1.600 alleenstaande minderjarigen over te nemen.

VluchtelingenWerk vraagt u aan de staatssecretaris te vragen hoe zij de ontwikkelingen op Lesbos duidt, waar slachtoffers van de brand opnieuw in een (gesloten) tentenkamp dreigen te moeten verblijven?

Is de staatssecretaris het eens met VluchtelingenWerk dat evacuatie van Lesbos noodzakelijk is en dat Nederland haar verantwoordelijkheid moet nemen door een groter aantal asielzoekers over te nemen van Griekenland dan tot nu toe is toegezegd?

Breed draagvlak in Nederland voor #500kinderen

Met verbazing hoorden wij de staatssecretaris tijdens het AO over de brand in Moria zeggen dat het ontbreekt aan draagvlak in Nederland voor het overnemen van asielzoekers uit Griekenland. Dit terwijl 170 gemeenten en 5 provincies zich verenigd hebben in de [coalitie van welwillende gemeenten](#) voor de opvang van 500 alleenstaande kinderen. Er waren overal in het land protesten en demonstraties. 100.000 Nederlanders hebben ondertussen de petitie op [500kinderen.nl](#) ondertekend. Duizenden artsen, kerken, geestelijk leiders, (oud-)politici, prominenten, wetenschappers, hulp- en mensenrechtenorganisaties en een groep voormalig onderduikkinderen hebben een oproep gedaan tot solidariteit met deze kwetsbare kinderen. Ook 1.400 leden van de vier coalitiepartijen doen een klemmende oproep tot evacuatie van Lesbos, eerlijke herverdeling binnen de EU en het overnemen van 1.000 vluchtelingen uit Griekenland.

VluchtelingenWerk vraagt nogmaals met klem om 500 alleenstaande minderjarigen bescherming te bieden in Nederland.

Verlaging hervestigingsquotum

Het bieden van hervestigingsplaatsen is harder nodig dan ooit. Er zijn volgens de UNHCR wereldwijd 1,4 miljoen plaatsen nodig voor de vluchtelingen die zich in de meest kwetsbare positie bevinden zoals kwetsbare meisjes en vrouwen, christenen, LHBTI'ers en vluchtelingen in acuut levensgevaar. De afgelopen jaren is het aantal hervestigingen echter alleen maar gedaald. In 2019 zijn minder dan 5% van alle vluchtelingen voor wie hervestiging noodzakelijk is in veiligheid gebracht. Dat Nederland haar quotum verlaagt naar minder dan 500 vluchtelingen per jaar is de allereerste keer sinds 1987. De kleine kans op bescherming in Nederland wordt nog verder teruggebracht en dat is beschamend.

VluchtelingenWerk Nederland roept op het hervestigingsquotum te verhogen, in ieder geval terug naar het aantal van 500 per jaar.

Afschaffen eerste gehoor asielprocedure

Binnen de Moria-deal is ook afgesproken om het eerste gehoor van de asielprocedure af te schaffen en het aanmeldgehoor te verzwaren. Dit betekent dat een asielzoeker vlak na aankomst vrijwel zonder voorlichting en zonder advocaat tijdens het eerste gesprek met de IND inhoudelijk moet ingaan op zijn of haar asielmotief. De staatssecretaris zou deze maatregel nemen “met het oog op een efficiëntere asielprocedure”. Vluchtelingenwerk maakt zich grote zorgen over deze stap: het verslechtert de rechtspositie van de asielzoeker en maakt de procedure niet efficiënter. Asielzoekers hebben immers een lange reis achter de rug, hebben vaak te maken met psychische problemen en geen kennis van de complexe asielprocedure. Daarom kunnen zij vaak niet goed overzien wat de mogelijke gevolgen zijn, zijn ze mogelijk getraumatiseerd en hebben ze nog geen beeld van het belang van de informatie die wordt verstrekt. De kans op onjuiste of onvolledige informatie wordt zo groter, wat aanleiding geeft voor meer werk voor de IND en advocatuur om onjuistheden te corrigeren in een later stadium. Daarnaast vinden wij dat een medisch onderzoek (FMMU-onderzoek) zou moeten worden aangeboden voorafgaand aan het eerste gesprek, om te onderzoeken of er geen medische belemmeringen zijn om gehoord te worden.

Vluchtelingenwerk pleit ervoor dat het eerste gehoor behouden blijft en dat een asielzoeker altijd een medische controle krijgt aangeboden, toegang heeft tot voorlichting over de asielprocedure en een advocaat krijgt toegewezen voordat er inhoudelijk wordt ingegaan op zijn/haar asielmotief.

2. Wachttijden start asielprocedure en taskforce IND

De Taskforce die van staatssecretaris Broekers-Knol de opdracht kreeg de lange wachtlijden voor de start van de asielprocedure weg te werken gaat chaotisch en onzorgvuldig te werk. Door slechte planning, niet goed ingewerkte medewerkers en het op afstand werken vanwege corona holt de kwaliteit van de asielprocedure achteruit. Ook asieladvocaten en enkele medewerkers van de taskforce [luidden hierover de noodklok](#).

VluchtelingenWerk waarschuwt voor onterechte afwijzingen, onnodige verdere vertraging en meer stress en onzekerheid bij wachtende asielzoekers. De demonstraties op Azc's door wanhopige asielzoekers die soms al meer dan twee jaar wachten op de start van hun procedure tekenen hun schrijnende situatie.

Bij het wegwerken van de achterstanden is snelheid belangrijk, maar zorgvuldigheid des te meer. Zeker nu de achterstand nog groter blijkt dan de staatssecretaris aanvankelijk liet weten is het belangrijk om onzorgvuldige beslissingen op asielverzoeken te voorkomen. Dit zou kunnen leiden tot onterechte uitzettingen naar een onveilige situatie. Staatssecretaris Broekers-Knol wekt in de [Kamerbrief](#) van 7 september hoge verwachtingen van het verdere verloop van de taak die de Taskforce moet volbrengen. VluchtelingenWerk Nederland ziet dat het er in de praktijk heel anders aan toe gaat. De realiteit is bovendien dat de Taskforce in een half jaar 4.000 zaken heeft kunnen behandelen en nu binnen 3,5 maand nog 11.000 zaken zou moeten behandelen en die volgens de staatssecretaris ook nog eens dermate complex zijn dat additionele aandacht en onderzoek nodig is.

In de [brief](#) van 7 september jl. lijkt de staatssecretaris te impliceren dat voor deze complexe zaken meer tijd nodig zal zijn, voorbij de deadline van 1 januari 2021. VluchtelingenWerk vraagt zich ernstig af hoe dat kan. Gaat het hier om asielzoekers uit landen die niet onder de [verkorte procedure](#) vielen?

Zo ja, hoe kan het dat niet voorzien was dat deze groep meer tijd zou kosten?

Duidelijkheid planning

Door een onduidelijke planning worden asielzoekers regelmatig niet goed voorbereid op hun procedure. Tot op de dag van vandaag krijgen asielzoekers vaak veel te laat te horen wanneer zij aan de beurt zijn of worden afspraken op het laatst afgezegd. Voor VluchtelingenWerk is het soms onmogelijk om asielzoekers dan nog goed voor te lichten over wat hen te wachten staat. Ook asieladvocaten kunnen hun cliënten niet goed bijstaan.

VluchtelingenWerk pleit voor een duidelijke, transparante planning en een heldere communicatie die aangeeft wanneer asielzoekers kunnen verwachten dat hun zaak begint.

Beperkingen van telehoren en schriftelijk horen

Vanwege de coronacrisis is de IND begonnen met het afnemen van gehoren op afstand door middel van een videoverbinding (telehoren). Ook is recent het schriftelijk horen geïntroduceerd. Beiden kunnen een barrière zijn. Door de videoverbinding of de schriftelijke communicatie gaat de communicatie moeizamer: het herkennen van emoties en non-verbale aspecten zijn lastiger. De tolk is soms slecht te verstaan en het kan moeilijk zijn om gevoelige vluchtmotieven te bespreken, zoals seksuele gerichtheid of religie.

VluchtelingenWerk is van mening dat telehoren en schriftelijk horen slechts gebruikt zou moeten worden bij kansrijke zaken, en in ieder geval niet wanneer complexe zaken behandeld worden door onervaren IND-medewerkers.

Verwijzing naar verlengde procedure door capaciteitsgebrek

Door de werkdruk bij de IND zijn er veel zaken doorgeschoven naar de ‘verlengde asielprocedure’. Deze is bedoeld voor complexere asielaanvragen waarbij meer onderzoek nodig is, maar wordt nu stelselmatig toegepast vanwege gebrek aan capaciteit. Het komt voor dat asielzoekers met een relaas waar geen twijfel over mogelijk is, na een jaar wachten, in 10 minuten gehoord worden en de verlengde asielprocedure in worden gestuurd.

VluchtelingenWerk dringt er op aan dat asielzoekers niet automatisch doorgeschoven worden naar de verlengde procedure vanwege een gebrek aan capaciteit.

Zo snel mogelijk toegang tot professionele taalles

In [reactie](#) op de [zorgenbrief](#) van de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman over de lange doorlooptijden bij de IND geeft de staatssecretaris aan dat het niet nodig is het regime van voorzieningen voor asielzoekers die wachten op de start van hun asielprocedure (‘prepollers’) aan te passen omdat weer binnen de wettelijke termijn op asielaanvragen besloten zal gaan worden. De realiteit is echter dat vele duizenden asielzoekers nog geruime tijd zullen moeten wachten en ook al komt hun asielaanvraag mogelijk in behandeling, dan zullen zij nog vele maanden in de centrale opvang verblijven.

VluchtelingenWerk roept op om de toezegging uit het regeerakkoord na te komen en ervoor te zorgen dat alle asielzoekers met een kansrijke aanvraag (spoor 4) professionele Nederlandse les krijgen vanaf dag één.

Zo snel mogelijk toegang tot werk

Gezien de lange verblijfstijd is het des te belangrijker dat asielzoekers en statushouders actief kunnen blijven en kunnen werken. Na een halfjaar is dit voor asielzoekers formeel

mogelijk maar daarvoor is wel een BSN-nummer en dus inschrijving in de BRP nodig. Inschrijving van asielzoekers en statushouders gebeurt in de zogeheten BRP-straten waarin IND en burgerzaken nauw samenwerken. Voor de inschrijving in de BRP-straten was al voor de coronacrisis sprake van een achterstand. Deze achterstand zal ondertussen verder zijn opgelopen.

VluchtelingenWerk roept op om te voorzien in een inhaalslag en extra capaciteit om zo spoedig mogelijk alle asielzoekers die langer dan een half jaar in Nederland zijn én alle statushouders in de BRP in te schrijven, zodat zij kunnen gaan werken.

3. Versoberde opvang voor 'veiligelanders'

De staatssecretaris heeft aangekondigd dat asielzoekers afkomstig uit veilige landen van herkomst (spoor 2)¹ en asielzoekers die al een verblijfsvergunning elders hebben (zoals in Griekenland) voortaan in separate en versoberde opvang met een strenger regime worden ondergebracht. Het gaat om opvang waarin de bewegingsvrijheid wordt beperkt met een dagelijkse meldplicht, controles bij het binnenkomen of verlaten van het centrum en geen leef- of eetgeld. Deze maatregel is disproportioneel, ineffectief, discriminerend en bovenal in strijd met de Opvangrichtlijn.

De maatregel is overbodig en niet effectief als het doel is om de komst naar Nederland te ontmoedigen en de overlast tegen te gaan. Daar waar er sprake is van overlast door mensen zonder een kansrijke aanvraag op asiel zal deze maatregel namelijk hooguit overlast verplaatsen, in plaats van beperken. Zoals de ACVZ in 2018 heeft onderzocht² geldt voor asielzoekers uit veilige landen van herkomst dat de redenen om te vertrekken (push-factoren) vele malen zwaarder wegen dan een uiteindelijk keuze voor Nederland, en kan langdurig verblijf in de opvang als een pullfactor worden beschouwd terwijl de mate van verstrekkingen minder van belang is. Zorgen voor goede afspraken met landen van herkomst zoals bijvoorbeeld Marokko blijft de enige echt effectieve oplossing.

Deze maatregel is in strijd met de Opvangrichtlijn omdat deze geen mogelijkheid biedt om voor een categorie asielzoekers de voorzieningen te beperken. Asielzoekers alleen op grond van hun nationaliteit slechter behandelen is discriminatoir. Alleen bij wijze van sanctie mag voor individuele asielzoekers onder voorwaarden de voorzieningen worden beperkt, maar niet op grond van nationaliteit of de indicatie dat er een verblijfsrecht is in een andere EU-lidstaat. De dagelijkse meldplicht en controles staan daarnaast op gespannen voet met art. 7 Opvangrichtlijn over bewegingsvrijheid van asielzoekers.

VluchtelingenWerk vindt het zorgelijk dat asielzoekers die in beroep gaan, en waarvan een deel ook een vergunning krijgt, langdurig onder deze omstandigheden moeten verblijven. Het beroep wordt met voorrang behandeld maar duurt nog altijd gemiddeld zes weken, zodat asielzoekers in totaal meer dan drie maanden in deze vrijheidsbeperkende omstandigheden moeten verblijven. In 2019 werden in meer dan 160 'spoor 2 zaken' het beroep gegrond verklaard³. Dan gaat het bijvoorbeeld om politiek activisten of LHBT'ers uit Marokko. Of om zaken van mensen met een verblijfsrecht in Hongarije of Griekenland waar voor statushouders nauwelijks toegang tot voorzieningen bestaat en terugkeer met name voor kwetsbaren een reëel risico op onmenselijke behandeling kan betekenen.

¹ Hieronder vallen asielzoekers die komen uit 'veilige landen van herkomst', of asielzoekers die al internationale bescherming hebben gekregen in een ander Europees land.

² ACVZ Beleidsadvies Veilige(r) landen, februari 2018

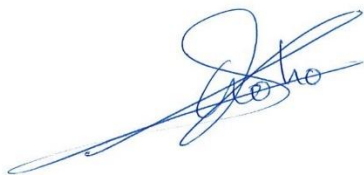
³ Uit de bijlage bij de Justitiebegroting 2020 blijkt dat in de periode januari t/m september 2019 bij 130 Marokkaanse en Algerijnse zaken het beroep gerond werd verklaard. Daarnaast kent VluchtelingenWerk 32 zaken waarin in 2019 verblijfsrecht EU werd tegengeworpen waarvan het beroep gegrond is verklaard.

Een snelle procedure (gemiddeld vier weken) bestaat al in de vorm van spoor 2. De staatssecretaris kiest er echter voor om voor het grootste deel van de asielzoekers die afkomstig zijn uit veilige landen van herkomst een Dublinclaim te leggen (spoor 1) zodat zij maandenlang in de opvang kunnen verblijven en een deel ervan helaas ernstige overlast veroorzaakt. Een effectievere maatregel om de opvang te ontlasten en eventuele overlast tegen te gaan is om niet langer een Dublin-claim te leggen op asielzoekers uit veilige landen waardoor ze niet langer maandenlang in de opvang kunnen verblijven. Daartoe deed VluchtelingenWerk al eerder een oproep (overeenkomstig het advies van de ACVZ) in de [brief](#) van 10 februari 2020. Het argument van de staatssecretaris dat Nederland dan deze asielzoekers weer 'terug' kan krijgen als zij elders in de EU asiel vragen, snijdt geen hout omdat er voor deze asielzoekers geen nieuw recht op opvang ontstaat.

VluchtelingenWerk roept op om niet over te gaan tot deze vorm van aparte opvang en stelt daarnaast voor om geen Dublinclaims meer te leggen voor de asielzoekers uit veilige landen van herkomst zodat er snel op hun asielverzoek wordt beslist en ze niet meer langdurig in de azc's zullen verblijven.

Wij hopen dat u onze inbreng zult gebruiken in het debat met de staatssecretaris. Voor vragen over deze onderwerpen zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Abdeluheh Choho
Directeur VluchtelingenWerk Nederland

cc Mevr. A. Broekers-Knol, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid